

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)
ΔΕΥΤΕΡΑ 21 ΜΑΪΟΥ 2012
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Πανανθρώπινο μήνυμα τέχνης

Κάθε πολιτισμός έχει τα όρια και το στίγμα του στον ιστορικό χώρο και χρόνο. Μέσα ωστόσο στην ιστορία του κόσμου, το αρχαιοελληνικό αισθητικό **επίτευγμα** σημαδεύει την καταγωγή μιας τέχνης με πανανθρώπινο μήνυμα και με διαστάσεις παγκόσμιες, θα έλεγα σχεδόν εξωχρονικές. Πρώτη έκφραση της αποστασιοποίησης του ανθρώπου από την αναγκαιότητα της φύσης, χάρη στη μεταμόρφωση της ύλης σε πνεύμα, το ελληνικό πλαστικό κατόρθωμα δηλώνει την επίμονη και έλλογη προσπάθεια του καλλιτέχνη να **δαμάσει** το πάθος και τη μοίρα με τα έργα του νου και της καρδιάς, αυτά που φέρνουν τον άνθρωπο όλο και πιο κοντά στο Θεό, αυτά που τον οδηγούν δίπλα στο συνάνθρωπο.

Αποκρυστάλλωμα μιας ορθής και όρθιας σκέψης, το αρχαίο άγαλμα (μεμονωμένο ή ως αναπόσπαστο μέρος αρχιτεκτονικού συμπλέγματος) καθαγιάζει και αγλαΐζει¹ τους χώρους της πόλης. Σήμα ανάτασης ψυχικής και ορόσημο πανάρχαιας μνήμης, θυμίζει στους πολίτες την αμέριστη ευθύνη τους για τη συνοχή της κοινωνικής ομάδας και ορθώνεται εγγυητής της ιστορικής αλληλεγγύης του συνόλου. Διαγράφει ο τεχνίτης τα πλαίσια μιας πάντα ευνομούμενης και ισορροπημένης πολιτείας, έτσι όπως την ονειρευόταν η νεογέννητη δημοκρατία και έτσι όπως την ορίζει η πλατιά ειρηνευτική κίνηση του θεϊκού βραχίονα στο αέτωμα του ολυμπιακού ναού. Κίνηση που αναδεικνύει τον Απόλλωνα ρυθμιστή στη διαμάχη του ανθρώπου με το ζώο, με το μυθικό Κένταυρο, στην

¹ **αγλαΐζω**=λαμπρύνω

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

Ολυμπία, και οργανωτή της ζωής μέσα στο φως του λόγου. Το πέρασμα από το μύθο στο λόγο έγινε, χάρη στην τέχνη, άγαλμα, θέαμα και θεωρία. [...]

Το πέρασμα από το ζώο, την άγρια φύση και τους αγρούς, στο δομημένο άστυ και στην οργανωμένη πόλη, ας πούμε τη θείκη **μετάβαση** από την κυνηγέτιδα Άρτεμι στην πολιάδα Αθηνά, δηλώνει με κάθε της μορφή και σε κάθε της βήμα η αρχαία ελληνική τέχνη, πρώτη αυτή εγρήγορση του ανθρώπου στον κόσμο του ελεύθερου πνεύματος. Αυτό ίσως είναι το συνοπτικό μέγιστο μάθημα του αρχαιοελληνικού βιώματος, των ανθρώπων που πρώτοι σμίλευσαν στο ξύλο, στην πέτρα και στο μάρμαρο, τη μορφή της εσωτερικής ενατένισης, συνδυασμένη με την ιδεατή **πληρότητα** της φυσικής ομορφιάς. Μαρτυρεί για τα λεγόμενά μου το αινιγματώδες χαμόγελο του αρχαϊκού κούρου και η ανείπωτη έκπληξη στο βλέμμα της κόρης μέσα στην πολύπτυχη φορεσιά της.

Ιδού η απαρχή της προσπάθειας για γνώση και για αυτογνωσία, ιδού το πρώτο ερωτηματικό, το για πάντα αναπάντητο, ιδού η αυγή του μυστηρίου που οδήγησε τον άνθρωπο να γίνει πλάστης αθάνατου έργου, δημιουργός δηλαδή θεών. Δάμασε η ελληνική τέχνη το ζώο πριν ανακαλύψει τον τέλειο άνθρωπο. Το συντροφικό συναπάντημα του ανθρώπου με τους θεούς διδάσκει η αρχαία αισθητική, στην προσπάθειά της να αιχμαλωτίσει την τέλεια μορφή την πάντα μετέωρη και πάντα τεταμένη προς μια ιδεατή πληρότητα, προς ένα αέναο γίγνεσθαι. Να γιατί η αρχαία τέχνη θα μένει πάντα πρωτοποριακά επίκαιρη και ζωντανή: είναι η τέχνη πυξίδα και σταθερός προσανατολισμός, αυτή που δεν γνώρισε αμηχανίες και αγνοεί τα αδιέξοδα, γι' αυτό και εμπνέει κάθε αναγέννηση, γι' αυτό και μένει η βάση κάθε πνευματικής παλιννόστησης προς το **ουσιώδες**, δηλαδή τη δημιουργία ελευθερίας.

Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέο
Πολιτισμός και Ελληνισμός
Προσεγγίσεις, Αθήνα 2007
(Διασκευή)

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. **Η αρχαία τέχνη θα μένει πάντα πρωτοποριακά επίκαιρη και ζωντανή.** Να αναπτύξετε το περιεχόμενο της φράσης σε μία παράγραφο (70-90 λέξεις).

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε τους δύο τρόπους πειθούς που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με μία αναφορά για κάθε τρόπο (μονάδες 6).

β) Να εντοπίσετε στο κείμενο τέσσερις λέξεις ή φράσεις με μεταφορική σημασία (μονάδες 4).

Μονάδες 10

B3. α) **επίτευγμα, δαμάσει, μετάβαση, πληρότητα, ουσιώδες:** Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις (μονάδες 5).

β) **έλλογη, κοντά, συνοπτικό, φυσικής, αιχμαλωτίσει:** Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις (μονάδες 5).

Μονάδες 10

B4. Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης στις παρακάτω φράσεις και να τις μετατρέψετε στο αντίθετο είδος:

Διαγράφει ο τεχνίτης τα πλαίσια μιας πάντα ευνομούμενης και ισορροπημένης πολιτείας (μονάδες 2).

Δάμασε η ελληνική τέχνη το ζώο πριν ανακαλύψει τον τέλειο άνθρωπο (μονάδες 3).

Μονάδες 5

Γ1. Σε ημερίδα του δήμου σου με θέμα «Τέχνη και Ζωή» συμμετέχεις ως εκπρόσωπος του σχολείου σου με εισήγηση 500-600 λέξεων. Στην εισήγηση αυτή αναφέρεσαι στην προσφορά της Τέχνης στους νέους σήμερα, καθώς και στους

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

τρόπους με τους οποίους μπορεί το σχολείο να συμβάλλει στην ουσιαστική επαφή τους με αυτήν.

Μονάδες 40

ΟΛΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)
ΔΕΥΤΕΡΑ 21 ΜΑΪΟΥ 2012
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

A) Περίληψη

Το κείμενο αναφέρεται στην προσφορά της αρχαιοελληνικής τέχνης στον παγκόσμιο πολιτισμό και στην προαγωγή, μέσω αυτής, του ανθρωπισμού.

- Ατομικός και κοινωνικός προορισμός των καλλιτεχνικών δημιουργημάτων (ψυχική καλλιέργεια και ολοκλήρωση – κοινωνική και πολιτική ευθύνη) .
- Το μέγιστο μήνυμα της τέχνης αποτελεί η αφύπνιση του κοινωνικού συνόλου για τη διεκδίκηση και διατήρηση της ελευθερίας.
- Τελικά η σημαντικότητα της αρχαιοελληνικής τέχνης έγκειται στη συμβολή της στην κατάκτηση της γνώσης καθώς και στην υπέρβαση των αντιξοοτήτων μέσω της αναδημιουργίας.

B1. - Η τέχνη αποτελεί σταθερή διαχρονική αξία στην πορεία του ανθρώπου και τον καθοδηγεί προς την ηθική τελείωση και την κατάκτηση της εσωτερικής ελευθερίας.

- Αποκαθιστά την πνευματικότητα του ανθρώπου.
- Ανανεώνει και δίνει πνοή στον πολιτισμό ξεπερνώντας περιόδους παρακμής και στασιμότητας.
- Φέρνει τον άνθρωπο σ' επαφή με το «θείο» .
- Έτσι, παραμένει αθάνατη και σύγχρονη σε κάθε εποχή και συμβαδίζει με την ιστορία του ανθρώπου.

B2. α) Τρόποι πειθούς

- επίκληση στη λογική → χρήση επιχειρημάτων π.χ. «Να γιατίελευθερίας» .
- επίκληση στο συναίσθημα → χρήση μεταφορικής, ποιητικής γλώσσας, συναισθηματικά φορτισμένης π.χ. « αυγή του μυστηρίου», «Η τέχνη πυξίδα ... που...αγνοεί τ' αδιέξοδα» .

β) Μεταφορικές εκφράσεις

- « όρθιας σκέψης »
- « φως του λόγου »
- « είναι η τέχνη πυξίδα »
- « μάθημα ... που σμίλευσαν στο ξύλο » .

B3. α) Συνώνυμα

επίτευγμα → κατόρθωμα
δαμάσει → τιθασεύσει
μετάβαση → πέρασμα (εξέλιξη)
πληρότητα → ολοκλήρωση
ουσιώδες → σημαντικό

β) Αντώνυμα

έλλογη → παράλογη
κοντά → μακριά
συνοπτικό → εκτενές (αναλυτικό)
φυσικής → αφύσικης (τεχνητής)
αιχμαλωτίσει → ελευθερώσει

B4. Η πρώτη φράση διατυπώνεται με ενεργητική σύνταξη.

Μετατροπή σε παθητική: Τα πλαίσια μιας πάντα ευνοούμενης και ισορροπημένης πολιτείας διαγράφονται από τον τεχνίτη.

Η δεύτερη φράση επίσης διατυπώνεται με ενεργητική σύνταξη.

Μετατροπή σε παθητική: Το ζώο δαμάστηκε από την ελληνική τέχνη πριν ανακαλυφθεί ο τέλειος άνθρωπος.

Γ.1.

Αγαπητοί συνδημότες,

Α΄ Ζητούμενο:

- η τέχνη διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες των νέων, οξύνει την κριτική ικανότητα, αναπτύσσει τη φαντασία.
- αποτελεί ηθικοπλαστικό παράγοντα διαμόρφωσης της προσωπικότητας και μεταδίδει ηθικές αξίες και ανθρωπιστικά ιδανικά.
- η μέθεξη στην τέχνη οδηγεί στην κατανόηση και το σεβασμό της διαφορετικότητας, αφού αυτή αποτελεί μία κοινή γλώσσα και προκαλεί συγκινησιακή ταύτιση.
- ευαισθητοποιεί και αφυπνίζει τους νέους ως εκφραστής κοινωνικοπολιτικών προβληματισμών υπηρετώντας πάντοτε το κοινωνικό καλό.
- βοηθά τους νέους να βρουν καταφύγιο από το άγχος της υπαρξιακής αγωνίας και εστία λύτρωσής τους από την καθημερινότητα.
- τους εξημερώνει και τους εξευγενίζει.
- συντελεί στην ανάπτυξη της δημιουργικότητάς τους.
- καλλιεργεί την αισθητική αντίληψη των νέων και τους μαθαίνει να αναζητούν το ωραίο στη ζωή τους.
- αποτελεί μορφή γνήσιας ψυχαγωγίας και ορθής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου.

Β' Ζητούμενο:

- αναγκαιότητα ένταξης της αισθητικής παιδείας στο σχολείο.
- αναθεώρηση των σχολικών προγραμμάτων.
- αύξηση των κονδυλίων για την παιδεία, ώστε να βελτιωθούν οι απαραίτητες υλικοτεχνικές υποδομές που απαιτούνται για την υλοποίηση των σχετικών με την τέχνη και τον πολιτισμό στόχων.
- ένταξη ειδικού μαθήματος στα σχολικά προγράμματα, το οποίο θα διδάσκεται ενθαρρύνοντας την προσωπική αναζήτηση και δημιουργία, την ελεύθερη σκέψη και την πρακτική ενασχόληση.
- δημιουργία σχετικών τμημάτων (εικαστικά, θεατρικά, μουσικά) με την κατάλληλη καθοδήγηση εξειδικευμένων εκπαιδευτικών.
- οργάνωση και προγραμματισμός πολιτιστικών εκδηλώσεων και επισκέψεων σε πολιτιστικούς χώρους, αφού έχει προηγηθεί η κατάλληλη πληροφόρηση και προετοιμασία.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.